

I VÆKSTENS VOLD

en film om miljø og kræft

Statens Filmcentral

I VÆKSTENS VOLD

Hver tredje dansker får kræft.

I VÆKSTENS VOLD. Fotograf: Dan Laustsen. Assistent: Jens Schlosser. Lyd: Jan Juhler, Peter Engleson. Klip: Lars Brydesen. Tegnefilm: Bent Steffensen. Rekvisitter: Claus Baadsgaard. Produktionsleder: Jeppe Mendel. Produktionsassistenter: Finn Clausen, René Clausen. Manuskript og instruktion: Bo Hovgaard. Produceret for Statens Filmcentral af Jørgen Vestergaard Film. Udlejning: Statens Filmcentral. 16 mm farve, 35 min.

Denne pjece, der er udgivet af Statens Filmcentral, udleveres gratis i forbindelse med forevisning af filmen. Henvendelse til Statens Filmcentrals hovedkontor, Vestergade 27, 1456 Kbh. K. eller Jyllandskontoret, Lundingsgade 33, 8000 Århus C. Layout: Kjeld Brandt. Forsidefoto: 2. maj. Udgivet af SFC, 1985. Trykt hos Frede Rasmussen, København.

Miljøkatastrofer, uhæmmet forbrug af jordens ressourcer, sult, forurening, arbejdsløshed – dagligt stilles vi overfor store og tilsyneladende uløselige problemer.

Effektiviseringen fortsætter, ny teknologi og kemiske produkter udvikles i en stadig strøm og glider ind i vores dagligdag, gøres uundværlige i et stadigt mere kompliceret og uoverskueligt samfund.

De menneskelige omkostninger af denne udvikling er mange og store. Filmen I VÆKSTENS VOLD handler om en af disse omkostninger. Kræft rammer nu hver tredje dansker og skyldes i 85-90% af alle tilfælde forhold i vores omgivelser eller levemåde.

I VÆKSTENS VOLD er en pessimistisk film, det er den blevet i erkendelse af, at advarsler fra eksperter og miljøgrupper er blevet overhørt gennem årtier. Talrige afsløringer af industriens bevidst ulovlige udledninger af giftstoffer i naturen, skovdød p.g.a. luftforurening, nitratforurening af grundvandet og næsten daglige eksempler på miljøkatastrofer forårsaget af olietanke-re, kemiske industrier m.m. har ikke formået at skabe så megen forståelse for problemernes omfang og alvor, at vi gør noget ved årsagerne.

Mange føler sig magtesløse og ønsker blot at fortrænge de negative sider af den industrielle udvikling, men netop vores evne til at fortrænge er måske den største hindring for dannelsen af en massiv modstand mod den selvødelæggende udvikling, vi er midt i.

I VÆKSTENS VOLD har ikke en færdigpakket løsning, men spørger indirekte om vi fortsat skal lade vækstsamfundets mange fortrængningstilbud lamme en fælles indsats for et mere menneskeværdigt samfund.

Bo Hovgaard

Fra det første måltid udsættes vi for menneskeskabte giftstoffer.

En ond drøm

»De skulle drømme noget mere, Mr. Wormold. Virkeligheden i vores århundrede er ikke noget, man skal se i øjnene«, lyder det råd, som »Vor mand i Havana« får i Graham Greene's roman.

Det kan imidlertid være vanskeligt at lukke øjnene for virkningerne af de kolossale mængder af stoffer, der påvirker os. 60.000 kemikalier er taget i brug i den vestlige verden. Og strømmen af stoffer er stadigt stigende, 5.000 nye stoffer sendes på markedet hvert år. Følggevirkningerne er bl.a.: ca. 23.000 nye tilfælde af kræft om året, alene i Danmark.

Når industrialiseringens følgevirkninger bliver så iøjnefaldende, fristes man af mere tiltalende drømme. For kræftens spøgelse er et mareridt, der som et mangelhovedet uhyre stikker sine hoveder frem overalt. I arbejdsmiljøet, i hjemmelivet, i den samlede vesterlandske livsstil.

Det er derfor et påtrængende spørgsmål om kræft er et medicinsk problem eller et politisk problem.

Advarslen

I filmen slås det fast, at kræft hovedsageligt er menneskeskabt. Ni ud af ti tilfælde skyldes miljøfaktorer. Hovedpointen er, at omkostningerne ved den industrialiserede levevis er blevet så omfattende, at det kan blive katastrofalt at fortrænge det. Her er kræft blot ét eksempel at tage varsel af. Og advarslen er, at på trods af bekæmpelse af kræft stiger antallet af kræftdødsfald år for år. Det er et både håbløst og bagvendt projekt at bekæmpe kræft på den måde, det foregår nu. Hvis et træ er sygt som følge af omgivelsernes påvirkninger, er det utilstrækkeligt at beskære vildskuddene.

Sammenhængen mellem kræft og miljø blev erkendt for mere end 200 år

Risikoen ved rygning kan mangedobles af arbejdsmiljøet.

siden. Engelske skorstensfejere fik pungenkræft langt hyppigere end gennemsnittet. Da lægen Percival Pott i 1775 konstaterede, at mange skorstensfejere fik kræft, mente han, at et stof i soden var årsagen. Nu – 200 år efter – har skorstensfejere en firdobbelt kræftdødelighed og lever 13 år kortere end gennemsnittet.

Kræftens historie er ganske lig den, der kan tegnes af forgiftningen med organiske opløsningsmidler. Også her er det mere end 100 år siden de første tilfælde af forgiftninger blev erkendt. Men dokumentation på dokumentation har ikke været nok til fundamentalt at ændre ved den fortsatte brug.

Bilismen er et tredje velkendt eksempel på, at den industrialiserede levevis har sine meget store omkostninger. Og netop at det er *velkendte* eksempler, er humlen ved det hele. Hvor meget skal der til, før der sker andet end lappeløsninger? Hastigheden på motorvejene sættes lidt ned. Skorstensfejere får åndedrætsværn.

Hvorfor ryger Carl?

Mens sammenhængen mellem rygning og kræft er dokumenteret masser af gange, er det uhyre sparsomt med forslag til, *hvorfor* rygning er en så integreret del af bl.a. danskernes levevis. Hvorfor drikker Jeppe? Hvorfor ryger Carl? Selvfølgelig kan man godt bestræbe sig på at lindre eller helbrede enkeltindividers sygdomme, men biologisk set har det enkelte individ ikke den store betydning.

»Kræftens gåde løst« er en velkendt overskrift i medierne. Jagten på kræftens gåde bliver lanceret som var det »ålens mysterium« eller et andet naturhistorisk fænomen. Men er kræften så gådefuld endda? Når sammenhængen mellem kræft og arbejdet i asbestminer er slået fast. Når sammenhængen mellem cigaretrykning og lungekræft er slået fast. Når sammenhængen mellem kræft og stråling er slået fast. Når det er slået fast, at nitrat i grundvandet og i vore fødevarer kan fremkalde kræft. Alle er det sider af vores dagligdag – af vores samlede levevis.

2/3 af de kendte kræftfremkaldere findes i arbejdsmiljøet.

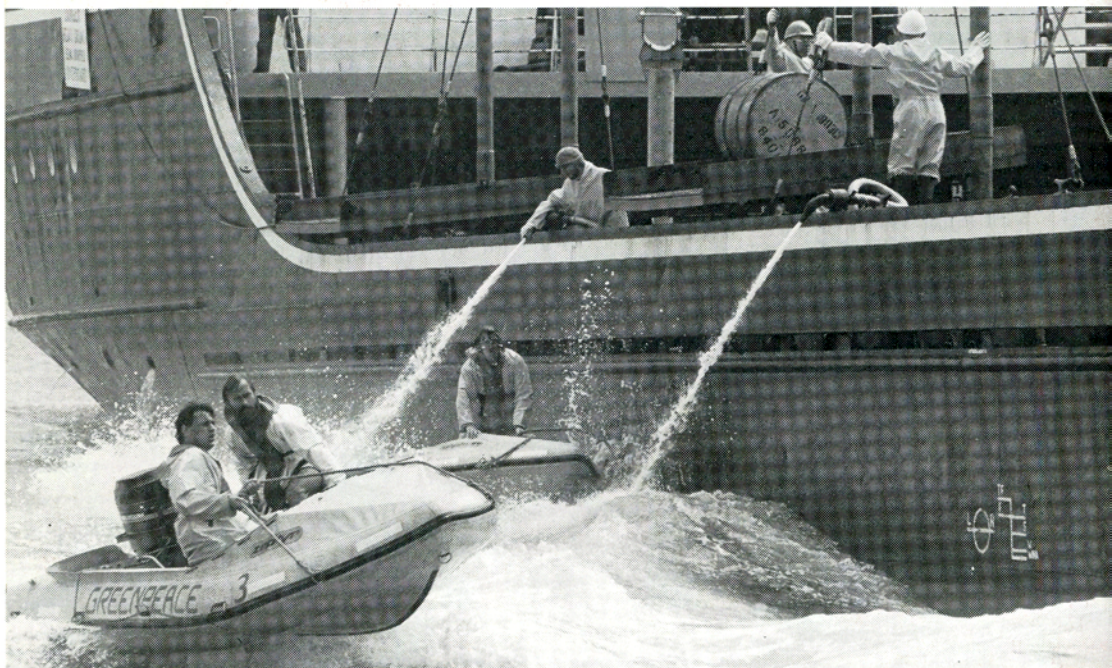
Levevilkårligheden

Skal det hindres, at kræften får omfang af epidemi, skal der omfattende ændringer af vores levevis til. »Stop levevilkårligheden«, stod der på en plakat fra miljøorganisationen NOAH for nogle år siden. Meningen var at dæmme op for, at vi alle ufrivilligt skal være forsøgsdyr i den stadige afprøvelse af bl.a. kemiske stoffer.

Nøjagtigt som giftlossepladserne netop nu taler deres tydelige sprog om fortidens synder, således er der dagligt 60 danskere, der får kræft og således bliver ofre for de selvsamme fortidens synder. Og kræft er blot én side af påvirkninger fra de mange nye stoffer.

Vi bliver nødt til at se virkeligheden i øjnene, hvis vi ikke fortsat skal beherskes af vækstens vold.

*Hans Pedersen
biolog*

*Miljøgrupper prøver at gøre opmærksom på de mest aktuelle problemer.
(Foto: Greenpeace).*